

Valmistelija

Tekninen johtaja Janne Karhu

Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää Pudasjärven kaupungin lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Vaihemaakuntakaava käsittelee aluerakennetta, energiantuotantoa ja -siirtoa, liikennejärjestelmää ja logistiikka-alueita, viherrakennetta ja ekosysteemipalveluita, energiamurroksen vaikutuksia maankäytön suunnitteluun, ilmastovaikutusten arviointia sekä muita tarpeellisia kokonaisuuksia.

Aluerakenteen osalta kaavaselostuksessa todetaan, että kansallinen alueidenkäytön kehityskuvatyö on käynnissä. Kehityskuvatyössä on olennaista ottaa alueelliset erityispiirteet huomioon. Pohjoisessa erityisesti matkailualueet, kausiväestö ja vapaa-ajan asutuksen rooli alue- ja yhdyskuntarakenteessa on merkittävä energian ja luonnonvarojen lisäksi. Pohjois-Pohjanmaan aluerakennetyö käynnistetään tukemaan valtakunnallista alueidenkäytön kehityskuvatyötä kaavaprosessin edetessä.

Väestöpainotteisen alue- ja yhdyskuntarakenteen tarkastelun rinnalle tarvitaan huoltovarman, kriisinkestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen tarkastelua niin maakunnallisesti kuin koko Suomen tasolla.

Energiantuotanto

Kaavaluonnoksessa osoitetaan seudulliset tuulivoimarakentamiseen soveltuvat tuulivoimaloiden alueet. Seudullisen kokoluokan tuulivoimaloiden alueeksi on määritelty pinta-alaltaan vähintään 7 km² suuruiset tuulivoimaloiden alueet. Tälle alueelle voisi sijoittua noin 7 voimalaa, mikä ylittää nykyisillä tuulivoimaloiden tehoilla YVA-menettelyn rajan (45 MW).

Maakuntakaavan kartalle tuulivoimaloiden alueiden rajaukset on määritelty tapauskohtaisesti TUULI-hankkeen sijainninhjausmallin ja muun hankkeen aikana kerätyn selvitystiedon ja kunnilta saadun tiedon pohjalta.

Tuulivoima-alueet on jaoteltu kolmeen luokkaan: Tv-1 alueiksi on osoitettu sijainninhjausmallin kyllä-alueita. Näillä alueilla on vireillä tuulivoimakaavoitus ja/tai YVA-menettely, alueen kytkeytyminen kantaverkkoon tai alueverkkoon on pääosin ratkaistu ja alue sijoittuu voimassa olevan maakuntakaavan tv-alueelle, jota ei ole vielä kokonaan rakennettu. Tv-2 on osoitettu sijainninhjausmallin merelle sijoittuvia ehkä-alueita. Tv-3 alueiksi on osoitettu sijainninhjausmallin ehkä-alueita. Tähän ryhmään on sijoitettu alueet, joissa on käynnissä esiselvityshanke tai ei hankekehitystä lainkaan, kaavoitusaloite kunnassa on hyväksytty, mutta hanke ei vielä ole tullut vireille, alue sijoittuu olemassa olevan tuulivoimapuiston tai luvitetun tuulivoimapuiston laajennukseksi.

Sähkönsiirto on keskeinen osa tuulivoima-alueiden toteuttamiskelpoisuutta. Olemassa olevat sähkönsiirtoyhteydet ja liityntämahdollisuudet ohjaavat merkittävästi tuulivoimahankkeiden sijoittumista. TUULI-hankkeen sähkönsiirtoselvityksen mukaan vireillä olevat hankkeet pystytään pääosin

liittämään olemassa olevaan tai suunniteltuun sähköverkkoon. Esiselvitysvaiheen hankkeita on runsaasti vireillä oleviin hankkeisiin nähden ja alueita on paljon maakunnan itä- ja pohjoisosissa. Näiden alueiden laajamittaisesti toteutuessa sähköverkon kehittämis- ja vahvistamistarpeet ovat merkittävät. TUULI-hankkeen sijainninhjausmallissa on tunnistettu näille alueille tuulivoimapotentiaalisia alueita.

Maakuntakaavan kartalle rajatun yleispiirteisen tv-alueen sisällä voi olla tuulivoimarakentamisen poissulkevia alueita, kuten pienialaisia suojelualueita, asuin- tai lomarakennuksia ja pohjavesialueita. Näiden alueiden vaikutusten arviointi tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa hankekohtaisissa tuulivoimayleiskaavoissa ja YVA-menettelyissä.

Pudasjärven alueelle kaavaluonnoksessa osoitetut tuulivoimaloiden alueet ovat Tolpanvaaran rakenteilla olevaa osaa lukuun ottamatta kaikki kaavamerkinnältään potentiaalisia tuulivoimaloiden alueita (tv-3). Kaavamerkintä tarkoittaa maa-alueita, jotka tietyin reunaehdoin soveltuvat merkitykseltään seudullisten tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Alueen suunnittelumääräysten mukaan alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota tuulivoima-alueen tuottaman energian jatkokäyttöön. Alueen tuottama energia voidaan hyödyntää paikallisessa suljetussa sähköverkossa, liittää se kantaverkkoon, tai muuntaa se varastoitavaan muotoon. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvitettävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset.

Sijainninhjausmallissa on tunnistettu merkittävä määrä potentiaalisia uusia tuulivoima-alueita Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta. Selvitystyö toimii yhdessä muiden TUULI-hankkeen työpakettien kanssa maakuntakaavan taustaselvityksenä. Alueiden osoittaminen ja rajaukset tarkentuvat maakuntakaavaprosessissa. Etenkin mallissa ehkä luokkaan osoitettujen alueiden osalta tarkemmat linjaukset tehdään maakuntakaavaprosessissa.

Pudasjärvelle on maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu 10 kappaletta potentiaalisia tuulivoimaloiden alueita. Alueiden numerointi kartalla on 518-527. Yksityiskohtaisemmat tiedot alueista löytyvät sijainninhjausmallin kortista samalla numerolla. Kaikista Pudasjärvelle osoiteuista uusista alueista on tuulivoimaoperaattorilla käynnissä selvityshanke.

Sähkönsiirto

Maakuntakaavassa on osoitettu maakunnan sähköverkon jännitetasoltaan vähintään 110 kV voimajohdot, sähköverkon kehittämistarpeet sekä energiahuollon kannalta merkittävät voimalat ja muuntamoalueet. Yhteystarpeiden, ohjeellisten pääsähköjohtojen ja uusien linjausten merkintätapa on Fingrid Oyj:n suositusten mukainen.

Tuulivoimahankkeiden sähkönsiirtoyhteyksien osalta on jouduttu kuitenkin useissa tapauksissa käyttämään erityistä harkintaa merkinnän sitovuuden osalta, sillä useiden hankkeiden suunnitelluilla sähkönsiirtoyhteyksillä on kytköksiä muiden tuulivoimahankkeiden toteutumiseen ja linjaukset voivat vaatia mahdollisesti merkittäviä muutoksia.

Sähkönsiirtoverkon suunnittelu ja rakentaminen on ollut viime vuosina Pohjois-Pohjanmaalla vilkasta, johtuen pääosin nopeasti edistyneestä tuulivoimahankkeiden kehityksestä. Esitetty kaavaratkaisu perustuu Fingrid Oyj:n verkkovisioon ja Pohjois-Pohjanmaan liiton TUULI-hankkeen sähkönsiirtoselvitykseen. Tarkennuksissa on käytetty pohjana kantaverkkoyhtiön ja merkittävien alueverkkoyhtiöiden kehittämissuunnitelmia ja käynnissä olevia sähköverkon täydentämissuunnitelmia (YVA-menettelyt).

Yksittäisten tuulivoimahankkeiden ulkopuolelle vaihemaakuntakaavassa on osoitettu yhteensä 16 uutta tai toteutumisasteeltaan muuttunutta johtolinjausta sekä viisi uutta energiahuollon aluetta. Muista sähkönsiirron uusista merkinnöistä perustuu tuulivoimahankkeiden suunnitteilla oleviin tai jo toteutuneisiin sähkönsiirtoyhteyksiin. Loput linjauksista perustuvat sähköverkkoyhtiöiden suunnittelussa oleviin tai toteutuneisiin hankkeisiin. Pudasjärven alueelle kohdistuvia 110 kV:n yhteystarpeita on kaavaluonnoskartalla esitetty Muhokselta Heteharjuun sekä Heteharjusta Liekokylän kautta Ranuulle.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet – merkinnällä on Pudasjärvellä osoitettu Olvassuo, Aittojärven ja Livojokivarren kulttuurimaisemat ja lijoen jokivarsimaisemat. Suunnittelumääräysten mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä on otettava huomioon alueen luonnon- ja kulttuuripiirteet ja maisemakuva sekä turvattava maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Maisema-alueella tulee edistää peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisematilojen säilymistä. Uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeutumiseen sijainniltaan ja rakennustavaltaan maisemaan. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota julkaisussa Pohjois-Pohjanmaa Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021 aluekuvauksissa esitettyyn arviointiin luonnon- ja kulttuuripiirteisiin sekä maisemakuvaan.

Viherrakenne, ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus
Pohjois-Pohjanmaan 2. ja 3. vaihemaakuntakaavoissa on määritetty viheryhteyksistä rannikon suuntainen yhteys, Oulun kaupunkiseudun yhteydet sekä jokilaaksojen siniyhteydet. Lisäksi on osoitettu yhteystarpeita maanteiden ylitse hirvieläinten vakiintuneilla kulkureiteillä. Viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvityksessä määritettiin yhteystarpeet koko maakunnan alueelle ja tavoitteena oli turvata maalla liikkuvien eläinten siirtyminen elinalueiden välillä. Ensisijaisen tärkeitä ovat luonnonsuojelualueiden väliset yhteydet, mutta etenkin maakunnan eteläosassa, missä suojelualueita on vähän, on tarpeen turvata yhtenäisten metsäalueiden väliset yhteydet. Suuret joet ovat monelle lajille liikkumisen esteitä ja näiden ylittäminen tapahtuu todennäköisimmin olemassa olevia siltoja pitkin, minkä vuoksi suuria jokia ylittäviä yhteyksiä ei Oulujoen latvavesiä lukuun ottamatta ole esitetty. Eläimet kuitenkin pystyvät liikkumaan talvisin myös jäitä pitkin.

Maakuntatason ekologiset yhteydet mahdollistavat tietyille lajeille välttämättömät vuotuiset vaellukset ja turvaavat eläinten levittäytymisen. Ekologisten yhteyksien leveys vaihtelee muutamasta sadasta metristä kilometriin ja mitä leveämpi ja hyvälaatuisempi yhteys on, sitä paremmin se myös toimii. Leveys vaihtelee huomattavan paljon taajamien ja haja-asutusalueiden välillä ja kaupungeissa eläimille kelpaavat liikkumiseen hyvinkin pienialaiset metsäkaistaleet. Pudasjärven alueelle sijoittuu osittain yhteydet Haapajärvi – Litokaira, Pyhäjärvi – Syöte, Olvassuo -li ja Olhava – Oulanka.

Luonnon ydinalueita yhdistävä yhteystarve-merkintä, on yleispiirteinen luonnon monimuotoisuutta edistävä merkintä. Tämä on uusi merkintä, joka ei tule varsinaiselle kaavaluonnoskartalle, ainoastaan valmisteluvaiheen oheisaineistoon.

Pohjavesialueet

ELY-keskukset ovat luokitelleet pohjavesialueet niiden vedenhankintaan soveltuvuuden perusteella 1-luokkaan (vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet) ja 2-luokkaan (muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet). Uusi luokittelu korvaa aiemmat I ja II luokat, joihin kuuluvia alueita tarkastellaan uudelleen niiden sijoittamiseksi uusiin luokkiin. Jatkossa aiemmin käytössä ollut luokka III, muut pohjavesialueet, poistetaan kokonaan tai luokitellaan 1- tai 2-luokkaan riippuen siitä, soveltuuko alue vedenhankintaan. Jos alueella esiintyy pohjavedestä suoraan riippuvaisia pintavesi- tai maaekosysteemejä, niin niiden alueiden osalta käytetään lisämerkintää E. Lisämerkinnän voi saada pohjavesiluokkaan 1 tai 2 kuuluvat alueet (1E, 2E), mutta myös uuden pohjavesiluokituksen ulkopuolelle jäävät pohjavesialueet (E).

Pohjavesialuumerkinnällä on kaavassa osoitettu yhdyskuntien vedenhankintaa varten tärkeät (I luokka / 1-luokka) ja vedenhankintaan soveltuvat (II luokka) / muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat (2-luokka) pohjavesialueet. Suunnittelumääräysten mukaan pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle tärkeistä ja vedenhankintaan soveltuvista pohjavesialueista tai riskien syntyminen on estettävä riittävin vesiensuojelutoimenpitein. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Liikennejärjestelmä ja logistiikka-alueet

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan liikennejärjestelmää koskevat merkinnät perustuvat liikenneverkkoon selvitysten perusteella tehtäviin muutoksiin. Liikennejärjestelmäsuunnittelun puolella on laadittu valtakunnallinen Liikenne12-suunnitelma. Alueellisesti on laadittu uusia selvityksiä eri asteisissa kaavoissa esitettyjen aluevarausten tarpeellisuudesta, esimerkiksi Oulun lentoaseman liikenneyhteyksistä sekä pääradan parantamisesta.

Merkittävimpiä kaavaluonnoksessa esitettyjä kehitettäviä liikenteellisiä kohteita ovat kansainvälinen liikenneyhteys vt 4 ja 29 väli Oulu-Kemi-Tornio sekä kansalliset tieyhteydet Oulunsalon lentokentän liikenneyhteys, vt 4 välillä Pulkila – Liminka. Pudasjärveä lähinnä osoitettu liikenneratkaistu vt 20 välillä Korvenkylä Kiiminki muutetaan parannettavaksi nykyiselle sijalleen ja aikaisempi Jäälän ohitustiementä poistetaan.

Teknisen ja ympäristötoiminnan tehtäväalue on valmistellut lausunnon Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksesta. Lausunto on esitetty kokousasian oheismateriaalina.

Maakuntakaavaluonnoskartta ja -selostus, kaavamerkinnot ja -määräykset, sijainninhajausmalliraportti sekä kartta ekologisista käytävistä jaetaan esityslistan oheismateriaalina. Kaavoitukseen liittyvään materiaali kokonaisuudessaan voi tutustua osoitteessa:

www.pohjois-pohjanmaa.fi/ilmastomaakuntakaava

Hallintojohtajan esitys Kaupunginhallitus päättää antaa lausunnon Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksesta. Lausunto esitetään pöytäkirjan liitteenä.

Hallintojohtajan muutettu esitys Kaupunginhallitus päättää antaa päivitetyn lausunnon Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksesta. Lausunto on pöytäkirjan liitteenä.

Kaupunginhallituksen käsittely Keskustelun kuluessa Christa van der Vegt esitti, että nyt esitetty liitteenä oleva lausunto hylätään ja se korvataan seuraavalla lausunnon (vastaesitys pöytäkirjan liitteenä). Esitys ei saanut kannatusta.

Keskustelun lopuksi puheenjohtaja totesi, että oli tehty vastaesitys, joka raukesi kannattamattomana. Puheenjohtaja totesi, että päätökseksi tuli hallintojohtajan muutettu esitys.

Päätös Kaupunginhallitus päätti antaa lausunnon Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksesta. Lausunto on pöytäkirjan liitteenä 2.

--

Merkitään pöytäkirjaan, että Tomi Timonen, Jorma Kouva (kohdealueen maanomistaja) ja Olga Oinas-Panuma (läheinen kohdealueen maanomistaja), Henna Tolonen, Juhani Jurmu ja Anni-Inkeri Törmänen (Kivarin yhteismetsän osakkaita) ilmoittivat esteellisyytensä hallintolain 28 §:n osallisuusjävi perusteella ja Vesa Riekkö (Metsähallituksen työntekijä) intressijävi perusteella ja he poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi. Kaupunginhallituksen 2. varapuheenjohtaja Ilona Ritola toimi puheenjohtajana tämän asian käsittelyn ajan. Marja Lantto toimi tämän asian pöytäkirjantarkastajana.

Tekninen johtaja Janne Karhu esitteli asiaa kokouksessa.

Christa van der Vegt jätti päätökseen eriävän mielipiteen, vastaesitys pöytäkirjan liitteenä 3.